

Dan Negrescu

Un portret patristic în tradiție andreiană

A Patristic Portrait in the Tradition of Saint Andrew

Abstract: *Senator Aurelius Cassiodorus (490-583) was not so much a celebrated politician as the eminent abbot of the monastery of Vivarium, which he founded after leaving his secular career. As a former disciple of Dionysius Exiguus, for whom he had the greatest admiration, Cassiodorus dedicated the most part of his work *Institutiones Divinarum et Saecularium Litterarum* to him, knowing too well that he was writing about “the father of the Christian era”. It is also evident that Dionysius was included, ipso scripto, in Saint Andrew’s apostolic tradition, as it was underlined that he was “of Scythian origin”.*

Cuvinte cheie: *Cassiodorus, Dionisie Exiguul, model apostolic*

Keywords: *Cassiodorus, Dionisios Exiguus, apostolical model*

*Senatorul Aurelius Cassiodorus (490-583) s-a făcut cunoscut încă în vremea sa, nu atât pe linia politicii, cât, devenind, ulterior funcției laice, abate al mănăstirii Vivarium. În contextul literaturii patristice, Cassiodor este fără îndoială un învățător, un doctor în sensul etimologic al termenului, deci un clasic până la urmă; iar această calitate o relevă în primul rând titlul principalei sale scrieri **De institutione divinarum litterarum**, pe care optăm să-l traducem prin **Despre învățătura scrierilor divine**. Ne îndeamnă la aceasta autorul însuși prin mărturisirea sa după care a scris lucrarea pentru monahii săi, spre cultivarea spiritului lor.*

*Având o certă cultură clasică, Cassiodor pornește de la constatarea că studiile despre scrierile laice, lumești (studia litterarum saecularium) sunt mult mai bine reprezentate decât altele; tot el constată cu tulburare „că Scrierilor divine le lipsesc învățătorii”, dascălii publici adică (quod scripturis divinis magistri publici deessent); cu alte cuvinte, într-o perioadă de expansiune neîngrădită a creștinismului cu tendințe de unicizare, în fapt nu există încă o școală reprezentativă pentru cei ce răspândesc învățătura respectivelor Scrieri, așa cum fusese odinioară la Alexandria. În acest context, consideră Cassiodor, că e necesară redactarea acestei lucrări ce trebuie să fie pilduitoare în primul rând prin personalitățile evocate, conform principiului clasic *exempla docent*.*

*Subliniam odinioară (vezi amănunte în Dan Negrescu, **Patristica perennia aucta**, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2012, pp. 7-24) că în spațiul nostru cultural*

există o tradiție andreiană incontestabilă de care par să nu fi fost străini deja unii reprezentanți ai patristicii de limbă latină, începând cu Sfântul Ambrozie, episcopul din Mediolanum, continuând cu Tertullian în **Adversus Iudaeos** și alții. În calitate de fost discipol și nu numai, Cassiodor îi dedică lui Dionisie Exiguul cel mai întins spațiu în lucrare împreună cu ferventă sa admirație, intuind prea bine că scrie despre „tatăl erei creștine”. Este evident însă și faptul că Dionisie este încadrat ipso scripto în tradiția apostolică andreiană prin sublinierea că era „de neam scit”. Cu alte cuvinte, Cassiodor ne oferă și le oferă cititorilor din vremea sa un model absolut, apostolic până la urmă prin originalitatea ținutului natal. La aceasta se adaugă evident și multiplele calități cultivate, obținute pe parcursul unei vieți exemplare. Este și motivul pentru care oferim aici traducerea integrală a portretului lui Dionisie Exiguul.

(Traducerea s-a făcut după Migne, **P. L.** tom LXX, col. 1137-1138).

Capitolul XXIII

Despre abatele Eugipiu și despre abatele Dionisie

Se cuvine chiar să o socotiți ca pe o îndatorire citirea de îndată a lucrărilor lui Eugipiu, pe care noi l-am și văzut chiar, ca pe un bărbat nu doar cultivat într-ale scrierilor lumești, ci prea plin de citirea Scripturilor divine. Acesta, alegând pentru sfânta noastră maică Proba, cele mai adânci cercetări și cugetări din lucrările Sfântului Augustin, precum și felurite alte lucruri, le-a înmănunchat la un loc apărându-le de marea împrăștiere și le-a rânduit în trei sute treizeci și opt de capitole.

Chiar și azi Biserica ecumenică (*catholica* în textul latin) naște bărbați iluștri, strălucitori în străfulgerarea podoabei principiilor dovedite. Căci, chiar în vremurile noastre a trăit și călugărul Dionisie, de neam scit, dar cu totul roman prin obiceiuri și întru totul învățat în ambele limbi; a dat fapturilor sale întreaga moderație pe care o aflase citind în cărțile Domnului.

Scripturile divine le-a comentat și le-a înțeles cu o atât de mare dorință de cunoaștere, încât, despre orice fragment ar fi fost întrebat, ar fi avut pregătit răspunsul, cunoscător și fără vreo amânare. A citit dialectica împreună cu mine și și-a petrecut cei mai mulți ani ai vieții sale în pilduitoarea-i diriguire (Dumnezeu fiind călăuzitor) a glorioasei învățături.

Mi-e rușine să spun despre părtaș ceea ce nu reușesc să găsesc în mine. Căci era în el, alături de o mare înțelepciune, și nevățărnice, alături de învățătură, și modestie, alături de bogăția rostirii, și măsură; încât nu se punea pe sine mai presus de nimeni, nici de cei mai umili servi, dar era plin de o demnitate fără echivoc în convorbirile purtate cu

conducătorii. De-ar veni din nou printre noi cel ce obișnuise să se roage cu noi, încât, după ce am fost sprijiniți de rugăciunea lui atunci, să putem acum să ne ajutorăm cu meritele lui.

El a fost chemat de Ștefan, episcopul din Salona, pentru ca, din versiunile grecești să transpună, după regulile proprii, canoanele bisericești, astfel încât, limpede și priceput fiind, le-a rânduit prin marea strălucire a elocinței sale pe cele ce astăzi le îmbrățișează Biserica romană, cu o folosință prea demnă de știrea tuturor; acestea se cade să le citiți voi cu strădanie, ca să nu părem că ignorăm cumva cu vinovăție atât de folositoarele rânduieli bisericești.

El era dăruit cu o atât de mare pricepere a spiritului latinei și a limbii grecești, încât orice cărți grecești îi cădeau în mână, le traducea în latină fără vreo poticnire, pentru ca apoi, din nou, pe cele latine deja, să le recitească în greacă; încât credeai că sunt scrise la un loc versiunile pe care gura sa, cu o neștirbită iuțeală, le lăsa să curgă.

Îndelung ar trebui să reșes toate despre acel bărbat care, printre celelalte virtuți, e dovedit că a avut-o mai cu seamă pe aceea de a se fi încredințat întreg lui Dumnezeu, fără să respingă însă împărtășirea convorbirilor despre cele lumești. Cast peste măsură ori de câte ori le vedea pe soțiile altora, era blând când se simțea izbit de vârtejul nebun al celor furioși. Vărsa lacrimi de căință, când auzea cuvintele flecare ale veseliei; postea fără a le aduce reproșuri celor ce-și luau prânzul.

De altfel, le era spre plăcere comesenilor, căci printre bucatele hărăzite trupului, dădea mereu la iveală comori ale spiritului, când era întrebat. Dacă totuși în acele ocazii mânca câte puțin, se atingea doar de bucatele obișnuite. De aceea consider și eu că supremul fel al puterii de a îndura se află printre plăcerile lumești, precum și în a păstra măsura cumpătării.

Dar, spre a arăta bunurile cugetării sale, printr-o laudă firească, să spunem și că era cu totul nesmintit în credință, neîncetat legat de regulile Părinților; iar cei ce îl citesc pot întreba orice, căci se știa că prin știința lui dobândești puterea de a străluci.

Oameni de nimic se străduiesc să-i alăture în mod rușinos gloriosului său nume anumite lucruri care să pară că ar trebui să-i fie scuzate, până la un punct, ca erori. Dar el, îndepărtată fiind fățarnicia veacului (Dumnezeu stând martor), înălțat în pacea Bisericii, trebuie socotit ca având însoțire printre slujitorii lui Dumnezeu.

Aș spune, desigur, despre sfântul bărbat și altele ce mi-au fost dezvăluite prin adevărul dovedirii întregi; se cuvine însă ca planul nostru să-l urmărim mai tenace, ca nu cumva să rămânem datori cu o altă promisiune și să nu părem a ne îndrepta spre altceva prin nemăsurată vorbărie.